

15 oktober 1971

Goedenavond, vrienden,

Ik wil u erop wijzen, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn. Wij verwachten dus werkelijk van u, dat u ook zelf nadenkt. Ons onderwerp voor heden zal van een meer geestelijke aard zijn, daarom wil ik met u spreken over:

DE ZIN VAN HET LEVEN

Wanneer hierover gesproken wordt, wordt het veelal een wat wonderlijk onderwerp daar de mens er kennelijk behoefte aan heeft dit steeds weer in de termen van zijn eigen bestaan uit te drukken. Wanneer iemand u vertelt dat lijden de zin van het leven is en dat wij vreugdig moeten lijden opdat wij, door dit lijden wijzer geworden, eens in zullen mogen gaan in het een of andere grote rijk, kijk ik altijd weer wat sceptisch. Men neemt mij dit wel eens kwalijk. Maar volgens mij moet de zin van het leven in de eerste plaats liggen in de processen van het werkelijke leven zelf. Het zou zeker dwaas zijn, bij een poging dit te omschrijven, alle bovenzinnelijke, niet zintuigelijke en geestelijke inwerkingen en invloeden uit te schakelen. Maar in het leven, zoals u het kent, is uw geest met de stof verenigd, zijn uw begaafdheden, ook de meer geestelijke, deel van uw normale bestaan. Zouden wij nu dit gehele proces met al zijn moeilijkheden én mogelijkheden moeten beschouwen als iets, wat alleen maar zin krijgt door de ellende die je doormaakt?

In de eerste plaats valt het mij op, dat iemand, die leeft, zoekt naar zichzelf. Ik meen dit niet in een meer egoïstische zin. Maar als mens heb je een zekere zelfbevestiging nodig. Deze zelfbevestiging kun je volgens mij slechts vinden door jezelf beter te begrijpen en gelijktijdig in de wereld beter te reageren. Dit betekent dat in het leven ingebouwd een noodzaak tot zelferkenning ligt. Waar deze achterwege blijft, wordt het leven veelal zinloos en kunnen wij de handelingen van personen die aan dit euvel lijden gemeenlijk eveneens zinloos noemen.

Het is natuurlijk moeilijk uit de zelfkennis die je stoffelijk bereikt, ook geestelijke zin te zoeken. Het is natuurlijk gemakkelijk genoeg om te zeggen, dat hij, die zichzelf eenmaal voldoende heeft leren kennen, in zal gaan tot een hogere toestand van bestaan, ingewijd zal worden en dergelijke. Maar als dat de werkelijke zin en bedoeling van het leven zou zijn, zou het op aarde wel moeten wemelen van de ingewijden. Ik heb dit nog nooit kunnen constateren. Ik zou eerder willen stellen dat inwijding op aarde een uitzonderingstoestand vormt en geen normaal deel is van het menselijke bestaan zonder meer.

Ik blijf er dus bij dat de zin van het leven in het leven zelf gelegen moet zijn en bij de benadering van het probleem ga ik, zoals eenieder uiteindelijk pleegt te doen, enigszins van mijn eigen standpunt en wereld uit: Je bent geest. Je incarneert in de stof. Wanneer je in de stof bent en dit gelooft, vraag je je misschien af hoe je ooit zo dom hebt kunnen zijn. Maar je hebt het gedaan. Hiervoor moet een reden aanwezig zijn. Volgens mij, denkende van mijn geestelijk standpunt uit, moet de reden wel zijn dat je een wereld wenst waarin je steeds verder kunt gaan, evolueren. Hoe groot je wereld ook is, wanneer er een grens is die je niet kunt overschrijden, erger je je daaraan op een gegeven ogenblik: je wilt de grens die je gesteld wordt, steeds weer overschrijden. Dit gevoel voert mijns inziens tot reïncarnatie en zelfs tot een eerste incarnatie.

Wij moeten dus leren. Nu is dit een zeer menselijk klinkende uitspraak: Wij zijn op deze wereld om te leren voor ons eigen bestwil. Nu weet ik niet wat bestwil bestekent. Maar mijn ervaringen in een vroeger stoffelijk bestaan hebben mij wel bewezen dat bestwil in de meeste gevallen op aarde het volgen van de wil van een ander betekent - iets waarmee ik het zelfs nu nog niet geheel eens kan zijn. Leren. Ja. Maar geen leren in de zin van schoolgaan, het deel hebben aan een studieproces. Het leren vanuit een geestelijk standpunt beschouwd, lijkt mij op aarde steeds weer voort te komen uit betrokkenheid, bewegingheid.

Wanneer je als mens opgaat in een bepaalde zaak - of deze nu gerechtvaardigd is of niet - in je medemensen geïnteresseerd bent en daarom jezelf zo nu en dan even kunt vergeten, speelt zich een proces af, waardoor je als het ware de belevingen en waarden van de levens van anderen aan je persoonlijke ervaringen toe kunt gaan voegen. Je emoties blijven natuurlijk jouw speciale gevoelens, maar zij worden voortgebracht door gebeurtenissen en ontwikkelingen, waaraan je persoonlijk geen deelhebt. Je denken wordt niet alleen meer gestimuleerd door de eigen en meer ogenblikkelijke belangen, maar door dat wat elders bestaat en jezelf niet onmiddellijk raakt.

Ik wil niet zeggen dat je hierdoor ook een juist beeld krijg van alles wat zich in en met anderen afspeelt. Maar je wereld wordt groter, je doorbreekt als het ware een begrenzing.

Wanneer je speelt, lacht, of plezier hebt, is ook dit volgens mij een vorm van deel hebben aan een wereld. Bijna spelenderwijs leert de mens die zich aan het leven weet te geven in het leven, zijn grenzen te overschrijden. Met deze grenzen doel ik niet op de menselijke regels, de door menselijk denken en geloven getrokken lijntjes die uiteindelijk vaak zo onbelangrijk zijn, maar de grenzen van zijn eigen besef, zijn waardering, de grenzen van een onbepaald denken. De geest blijkt in onze wereld van dergelijke dingen zeer veel voordeel te hebben en zij kan in onze wereld dan gemakkelijker verder gaan.

Opvallend is voor mij ook dat de geest er zeer veel belang bij schijnt te hebben allround te zijn. Een eenzijdige belangstelling in een geheel menselijk leven kan gemotiveerd worden en een bepaalde gebondenheid met de wereld in zich dragen, maar zuiver geestelijk gezien schiet je er niet zo heel veel mee op. Iemand die eenzijdig geleefd heeft op aarde, doet in zijn pogingen om geestelijk vooruit te komen vaak denken aan iemand met één been die hard wil lopen. Indien je je echter op alle gebieden met de wereld verbonden voelt en het zijn beleeft met al zijn verschillende facetten en mogelijkheden, krijg je zoveel voelarmen dat je verbonden schijnt te zijn met al het levende, zonder dat je er in de geest bijzondere moeite voor hoeft te doen met alles contact op te nemen. Je wereld wordt groter. Het leven wordt voller, de enge horizon die je vooral kort na de overgang rond je meent te zien, vliedt weg, er zijn steeds weer nieuwe mogelijkheden, nieuwe gebieden om te verkennen. Misschien is dit vooral de zin van het leven op aarde: grenzen leren overschrijden, steeds meer en steeds intenser deel leren hebben aan steeds meer.

Op aarde denken vele mensen er enigszins anders over. Zij stellen bijvoorbeeld dat de zin van het leven is te komen tot een navolging van Christus. Voor degenen die dit oprecht geloven heb ik respect. Volgens mij zal iemand die dit werkelijk en metterdaad probeert te doen, een heel eind ver komen. Maar helaas zeggen de meeste mensen die dit geloven of voorgeven te geloven, het zo luidruchtig en herhaaldelijk, dat het er wel op lijkt dat zij op grond van deze uitspraken menen er verder niets meer aan te hoeven doen. En dat is vervelender. Christus navolgen is een mooie leus. Maar wat betekent het werkelijk? Wat is bijvoorbeeld een figuur als Jezus voor iemand? Uit alles, wat ons omtrent hem bekend is, blijkt een enorm gevoel van verbondenheid, niet alleen met de lijdende mensheid, maar ook met de gelukkige mensen. Wanneer je velen over Jezus hoort spreken, zo krijg je het gevoel dat hier een mens was die alleen maar leraarde, lijden en dood rond zich zag en uiteindelijk zelf in lijden ten onderging om daarna verheerlijkt te verrijzen.

In andere gevallen spreekt men over een God, die op aarde wat toneel heeft gespeeld om de mensen te laten zien hoe het hoort.

Maar neem alleen maar eens het verhaal over de bruiloft in Kanaä. Daaruit reeds blijkt dat Jezus ook deelhad aan de vrolijke kant van het leven. Jezus werd niet alleen bewogen door de ellende van de mensen, maar ook door hun vreugden. Hij was zeker niet eenzijdig, maar had deel aan alle dingen. Als je op die wijze kunt geloven, is er in het christendom heel veel te vinden. Zoals je, wanneer je werkelijk gelooft in een rechtvaardigheid, waaraan jezelf deel hebt en in een deelgenootschap met de gehele mensheid, je in de Islam alle voorschriften kunt vinden voor een juist gedrag. Wanneer je meent dat een besef van de werkelijke onbelangrijkheid van alle verschijnselen de mens meer open doet staan voor het werkelijke leven, zo kun je terecht bij de hindoes. Zoek je het meer in onthechting en het bereiken van objectiviteit dan kun je zowel bij Zen als bij het Boeddhisme terecht.

Er zijn heel wat methoden op deze wereld die op zich wel mooi en juist kunnen zijn. Maar zijn het nu deze methoden die de zin van het leven bepalen? Ik geloof van niet. Wanneer bijvoorbeeld het evangelie de zin van het leven werkelijk zou kunnen bepalen voor een christen, dan zou hij zeker heel anders leven dan hij gemeenlijk doet. Wanneer een moslim zou moeten leven naar de werkelijke wetten en voorschriften van de koran zou hij ongetwijfeld geheel anders in de wereld staan dan hij op het ogenblik pleegt te doen. Hij zou zich dan wel keren tegen afgoden, maar niet tegen mensen.

Ik zou voort kunnen gaan en soortgelijke dingen zeggen over alle godsdiensten, sekten en scholen. Maar het belangrijkste lijkt mij bij al deze leerstellingen te zijn dat men uitgaat van het standpunt dat het volgen van de wet, het houden van de voorschriften, het belangrijkste van het leven is. Er zijn overal, zelfs in het jodisme, groepen die menen dat het belangrijker is volgens de regels te leven dan werkelijk te leven. Nu sluit het een natuurlijk het andere niet uit. Dat ligt grotendeels aan jezelf. Maar het belangrijkste is volgens mij toch allereerst het leven zelf, het beleven, het doormaken. Dan zal de geest niet slechts deelhebben aan het stoffelijke leven, maar ook van haar kant uit, daarin iets willen doen.

Nu hoeft u als mens zeker geen bewonderaar te zijn van het occultisme, aanhanger van het paranormale om te beseffen, dat er soms in je leven dingen zijn die je niet redelijk verklaren kunt. Deze onverklaarbaarheden blijken vaker voor te komen naarmate de mens in zijn belangstelling, werken en streven meer allround is, meer gebonden met meer mensen en zaken. Hoe minder gespecialiseerd je bent, in je relaties met mensen, hoe sterker de specialismen van de geest tot uiting schijnen te komen in het stoffelijke leven. Wat vreemd is. Maar het feit, dat je dus door deze meer algemene instelling méér wordt, meer mogelijkheden krijgt, wijst volgens mij in de richting van een vervulling, of het nu een taakvervulling of een levensvervulling is.

Overigens vind ik taakvervulling ook een vervelend woord. De meeste mensen willen schijnbaar graag, dat hen in het leven een taak is opgelegd. Ik kan wel begrijpen, waarom zij dit zo begeerlijk vinden. Wanneer iemand je een taak oplegt, kun je later altijd zeggen: 'Ik heb alles zo goed gedaan als ik maar kon. Ik draag er geen verantwoordelijkheid voor, wanneer het uiteindelijk blijkt, dat de gevolgen verkeerd waren.' Ik meen juist, dat het de zin van het leven is, ook je eigen aansprakelijkheden te begrijpen. Pas wanneer je beseft dat jezelf verantwoordelijk bent voor alles wat je bent en doet, kun je volgens mij ook werkelijk leren uit alles, wat je bent en wat je doet. Dan kan je wereld inderdaad groter en wijzer worden. Wanneer je zegt: 'ik gehoorzaam', en verder niets, kom je niet veel verder. Er zijn kennelijk mensen die menen, dat God over discipline denkt als eens wijlen Hitler. Maar ik kan daarin eenvoudig niet geloven. Ik geloof niet aan een ordening die bestaat uit een reeks van voorschriften en taken die erop neer pleegt te komen dat de mens als een hond heeft te gehoorzamen en alleen mag blaffen, wanneer en zoals de baas het commandeert.

De zin van het leven is volgens mij op aarde juist mens te zijn en mens-zijn betekent volgens mij denken, scheppen in en vanuit jezelf, maar ook leren wat er reeds rond je geschapen is en wat er van jezelf in de wereld haast ongewild en automatisch uitgaat. Mogelijk vindt u het minder passend en aangenaam dat ik op deze wijze de zin van het leven tracht te vinden. Maar een ding is zeker: je komt er op deze wijze dichterbij dan al degenen die de zin van het leven zoeken in een beheerst worden door een hogere kracht die voorzien is van wetboeken, strafrecht en boetebepalingen.

Iemand heeft eens gesteld dat de zin van het leven is: de hemel verdienen. Maar ik weet niet hoe dit te begrijpen. Is het een soort zaak die wij doen? Wij leveren zoveel braafheid en wanneer wij voldoende bonnen van braafheid verzameld hebben krijgen wij daarvoor een logeplaats in een sfeer van hemelse zaligheid. En wie het bijzonder braaf en netjes doet in het leven, heeft de kans dat hij nog wat plaatsen dichterbij de goddelijke troon terecht komt, ergens tussen de heiligen en engelen of zoiets. Braaf zijn om de hemel te verdienen doet in mij vervelende voorstellingen rijzen. Moeten wij soms iets kopen van God? God dienen volgens regels die niet uit het eigen wezen stammen, houdt voor mij een soort handels- of werkgever- werknemersrelatie in. Zou je dan de zin van het leven als mens daarin moeten zoeken? In een ruilhandeltje met een onbekende grootheid? Die grootheid is er, dat weet ik wel. Maar indien God zelfs maar zo groot is als de mens stelt, dat Hij is, heeft Hij zeker geen behoefte aan een systeem van beloningen en straf voor al die ondeugende mensen.

Trouwens, wanneer de meeste mensen meer zelfkennis zouden hebben, zouden zij begrijpen, dat de meeste van hun zogenaamde deugden, bedenkelijk en mogelijk zelf strafwaardig zouden zijn vanuit het standpunt van een God die reageert zoals zij beweren. Ik zal hierop niet verder ingaan en volstaan met de opmerking dat het volgens mij in de eerste plaats belangrijk is dat je jezelf bent. Wanneer je in een leven wordt geplaatst, zoals men vaak meent dat dit het geval is, dan ben je in dat leven met een bedoeling. De betekenis van dit leven zal dan liggen in hetgeen je bent, in de omgeving waarin je bent geplaatst, niet in de een of andere geheimzinnige openbaring die te enigerlei tijd zal komen, of in een ver verleden is gegeven, maar in het heden.

Je moet jezelf zijn. Ik kan dit niet voldoende herhalen Maar een jezelf zijn betekent nog niet een jezelf maar uitleven. Jezelf uitleven is voor een mens over het algemeen een tegen beter weten in alle instincten volgen en dat is ook een dwaasheid. Wanneer je jezelf waar wilt maken, zul je rekening moeten houden met enkele punten en wel allereerst met je materiële mogelijkheden: Wat kan ik zelf doen?

In de tweede plaats komt de vraag: Wat is mijn milieu? Dus: wat betekent voor anderen en in de wereld van anderen datgene, wat ik ben.

In de derde plaats zal men zich wel degelijk steeds weer af dienen te vragen: Wat denk ik werkelijk? Want de menselijke gedachtenwereld, ontdaan van zelfbedrog, lijkt mij toch wel heel erg belangrijk, daar zij de maatstaf vormt die de mens nolens volens aanlegt aan de wereld en zichzelf. Het is uit die gedachtenwereld dat het geweten van de mens wordt geboren; het is uit deze gedachtenwereld dat de innerlijke beoordeling van eigen leven en daden wordt geboren, ongeacht de rationalisaties die men naar buiten toe steeds weer tracht te vinden om eigen daden aanvaardbaar te doen schijnen. Het is de wereld van de gedachte ook die sterk verwant is aan de werelden van de geest. Bij ons is gedachte identiek met beleefde werkelijkheid. U kent iets dergelijks in uw dromen.

De denkwereld heeft een wonderlijke zelfstandigheid. Zij kan samenhangen vinden, waar dit niet feitelijk te vinden zijn. De gedachte kan, tegen alle logica in, sprongen maken waardoor men van uitgangspunt tot gevolgtrekking komt, zonder dat de redelijkheid van de gevolgtrekking aantoonbaar is, ofschoon deze wel feitelijk bewezen kan worden. De zin van het leven kan echter niet alleen in het denken gelegen zijn. Maar de vele mogelijkheden die het denken de mens geeft, zullen wel degelijk bepalend zijn voor de zin die het leven heeft.

Vanuit mijn standpunt zeg ik dan: Je leeft als geest in de stof. Met je gedachten bouw je een wereld op. Of die wereld ooit ook buiten jezelf tot waarheid kan worden is van geen belang vanuit een geestelijk standpunt. De voorstelling die je in jezelf hebt is de wereld die je werkelijk leeft. Voor een geest tenminste. Wanneer je jezelf een illusie opbouwt van duffe, vrome saaiheid, zoals velen op aarde nog steeds schijnbaar wensen te doen, bouw je gelijktijdig een wereld op die geestelijk vol is van beperkingen en grenzen. Wanneer je een dergelijk iemand kort na de overgang ziet, is de enige gelijkenis, die in mij opkomt, een koe in een vreemd weiland waar schrikdraad omheen staat. Het beest ziet wel graziger weiden, maar schrikt steeds weer terug, wanneer het er heen wil gaan. Een dergelijke geest weet wel dat er meer is en dat dit meerdere interessant en belangrijk voor het Ik is, beter misschien dan dat wat hij reeds heeft, maar kan er niet toe komen zijn beperkte gebied te verlaten. Zo iemand incarneert dan meestal tamelijk snel weer op aarde en doet dit vaak nog zeer ondoordacht ook.

Die begrenzing verbreken, terwijl je leeft in de materie, is dus vanuit een geestelijk standpunt van groot belang. Een vrijheid van denken verkrijgen, waarbij je alle mogelijkheden durft zien en erkennen en gelijktijdig voor jezelf leert kiezen in overeenstemming met de eigen persoonlijkheid en de wereld waarin je leeft, lijkt mij een waarmaken van het Ik. Geestelijk betekent het in ieder geval het scheppen van een onbegrensde mogelijkheid tot verdergaan, tot opnemen van contacten met anderen, tot een beleven van wat er in anderen bestaat. Naarmate je vermogen tot empathie groter is ten aanzien van de wereld en anderen zul je ook geestelijk sterker verbonden kunnen zijn met allen die denkbeelden in zich dragen die voor jou van belang kunnen zijn. Zo bezien kun je de zin van het leven niet eens beperken tot het menselijke bestaan en zou zij mogen worden geformuleerd als het overwinnen van begrenzingen.

Misschien is het gehele leven niets anders dan een vinden van de onbegrensde van eigen leven en bestaan. Wat voor velen niet bepaald bevredigend zal klinken. Ik beseef dit zeer wel. Maar wanneer je een zeer grote tuin krijgt om in te dwalen, betekent dit nog steeds dat jezelf zult moeten lopen wanneer je ooit de mooie punten daarin wilt vinden en zien. Er zijn mensen die naar Artis gaan, alleen maar om naar de apen te kijken. Mogelijk worden zij daarbij bewogen door familiegevoelens of zoiets. Maar zeker is, dat zij voorbijlopen aan vele dingen, die voor hen ook van groot belang kunnen zijn, zoals bijvoorbeeld insecten, vissen, het gedrag van bepaalde dieren, de wijze waarop mensen naar dieren kijken en de wijze waarop dieren naar mensen kijken zelfs. Zij gaan voorbij aan het mogelijk belangrijkste van het geheel. De relatie kan slechts juist zijn wanneer zij het geheel en niet slechts een enkel bepaald deel omvat.

Alles, wat bestaat, is ergens verenigd volgens mij in een soort Gestalt, de Duitse term voor een complex geheel met de neiging als persoonlijkheid op te treden. Deze Gestalt kan voor ons eerst betekenis krijgen wanneer wij de inhoud ervan begrijpen. Eerst wanneer wij het geheel van de inhoud proberen te overzien, heeft de Gestalt betekenis voor ons. Maar dan worden wij ook enorm geboeid door het geheel. Wij beseffen dan dat ook wij met anderen in een soort Gestalt verenigd zijn. Wij gaan erin op, beleven, wat de anderen waarlijk zijn en daarnaast, wat zij voor ons betekenen door het geheel, waartoe zij behoren. Zeker, in de dierentuin kijk je naar dieren en kent hen menselijke gedachten en reacties toe, want je gaat steeds weer van jezelf uit.

Het aanvoelen van het geheel maakt blij. Ik geloof niet in de droefheid van het leven bijvoorbeeld omdat men steeds weer in het bestaan iets kan vinden, wat interesseert, wat biologeert, iets waarover je even kunt lachen, iets wat je even weer blij doet zijn. Ik geloof dat het leven, wanneer je de eigen begrenzingen maar voldoende weet te doorbreken, vol is van mogelijkheid tot blijheid, vol van de mogelijkheid dingen te leren omtrent jezelf, zowel als omtrent het bestaan spelenderwijze veel te leren. De zin van het leven, volgens mij het vinden van een onbegrensde, zou met enkele richtlijnen die mijns inziens eenvoudig te stellen zijn, misschien meer binnen je bereik kunnen komen. Neem mij dus niet kwalijk wanneer ik u enkele punten voorleg die volgens mij belangrijk zijn.

Als eerste regel stel ik dan ook: Alles, wat mogelijk is mag, maar alleen zolang je het zelf , eerlijk en innerlijk, goed vindt.

In de tweede plaats stel ik: Alles heeft zijn plaats, alles is belangrijk, de relatie tussen het Ik en al het andere dien je daarom zo goed mogelijk te begrijpen.

In de derde plaats zou ik zeggen: Je moet leren een scheiding te maken tussen je gedachten - je angsten en verlangens ook - en de feiten waarmee je leeft. De feiten zijn de dingen waarmee je daadwerkelijk moet afrekenen, je gedachten zijn de droom van een betere mogelijkheid die ergens ook bestaat maar die je pas waar zult kunnen maken wanneer je eerst de feiten aanvaard hebt.

Ten vierde: Begin altijd je gehele persoonlijkheid te aanvaarden. Tracht niet bepaalde delen buiten werking te stellen of te ontkennen. Er zijn mensen die niet voor zich willen weten dat zij geestelijke gaven hebben. Anderen willen weer niet weten dat zij eigenlijk erg fatsoenlijk zijn, terwijl weer anderen alles doen om te ontkennen dat zij eigenlijk maar doodgewoon zijn. Die dingen moet je erkennen, aanvaarden: wie erkent, wat hij wezenlijk is, vindt ook de juiste benadering tot de wereld waarin hij leeft.

En last but not least: het is onbelangrijk wat je bent; hóé je het bent is het belangrijkste wat er voor je bestaat. Wat je bent kun je als mens niet voldoende veranderen of beheersen. Maar de wijze, waarop je iets bent, de wijze waarop je daaraan gestalte geeft, volgens wat er in jezelf leeft, kun je wel degelijk bepalen en beheersen

Wanneer je die regels neemt, heb je volgens mij iets, wat zelfs belangrijker is dan de 10 geboden. Wat die geboden zijn - met alle respect ervoor overigens - toch in de eerste plaats niet veel meer dan een sociale ordening die past in een bepaalde maatschappijstructuur, die past bij een bepaalde mentaliteit en volksaard. Maar deze regels betrekken zich slechts op de mens. Zij zijn voor eenieder gelijkelijk en altijd zonder meer van kracht.

Daar ik hier een raadgeving omtrent 'doen' heb gegeven, zouden hier rechtens enkele raadgevingen omtrent wat je niet moet doen moeten volgen. Maar dat is moeilijker. Wanneer ik tegen een mens zeg: 'doe dit niet', dan zegt hij al snel: 'wanneer een ander dit doet, is het zondig'. De meeste mensen zijn voortdurend bezig om voor hun bestwil anderen te verbieden, wat zij zelf menen wel eens te mogen doen, maar wat zij bij anderen als hinderlijk ervaren. Zoals ik de indruk krijg dat zeer vele mensen voortdurend bezig zijn anderen te leren hoe zij zich juist moeten gedragen opdat zij zichzelf verder de luxe van een zich onjuist gedragen kunnen permitteren.

Maar hoe kun je terecht anderen zeggen wat zij niet moeten doen? Een ding kan ik u zeker noemen, dat u zeker niet moet doen: zeggen dat je niet verder kunt. Want je moet steeds verder gaan. Je kunt misschien dit leven beëindigen, of een bepaalde fase van dit leven beëindigen, maar je kunt nooit voorkomen dat je verder moet gaan. Zeg daarom nooit: 'Ik kan niet verder'. Zeg ten hoogste: 'Ik moet een andere wijze van voortgaan vinden'. Vertrouw op alle krachten rond je, zoveel je maar wilt. Maar besef wel dat alle krachten in de kosmos je niet kunnen redden wanneer je niet in jezelf vertrouwt. Wijs jezelf niet af, want wie zichzelf afwijst, gaat daaraan ten gronde.

Probeer nooit andere mensen te overtuigen. Want als je werkelijk mensen van iets wilt overtuigen, moet je niet proberen hen van jou uit te overtuigen, maar hen de mogelijkheid geven jou te overtuigen van de juistheid van hetgeen je hen wilt leren.

Ten laatste: zeg nooit: 'Dit is de enige waarheid'. Want je bent niet alwetend. Op het ogenblik dat je stelt dat iets de enige waarheid is kom je met een splinter van een grote balk aandragen.

Maar je zult de gehele balk nodig hebben om de kloof tussen tijdgebondenheid en eeuwigheid in jezelf te overbruggen.

Dat zijn een paar van de 'doen niets' die ik vinden kan. Maar veel zijn het er in wezen niet. Hoe zou het toch komen dat mensen bij hun zoeken naar waarheid altijd weer vast schijnen te moeten lopen in een afhankelijkheid van regels en wetten? Misschien wel, omdat een mens zich niet zeker genoeg gevoelt om zonder die dingen te durven bestaan. Men wil altijd iets of iemand hebben, waarop men een beroep kan doen. Men wil altijd rechten uitoefenen en wil alleen daarom meestal ook wel plichten erkennen. Ik geloof dat menige mens alleen maar in wetten, regels en verboden zegt te geloven en in zijn gedrag dit geloof zoekt waar te maken, omdat hij hierdoor in staat is een onderscheid tussen zichzelf en anderen te maken.

Maar de zin van het leven is niet, als mens boven de mensheid te staan. Het is eerder een als mens de mensheid, waarvan je deel bent, iets levendiger, blijer, wijzer te maken. Alles wat ik heb geleerd en beleefd, wijst er niet op dat je als mens bestaat om eens in eenzame grootheid opwaarts te wieken naar een hemel van uitverkorenen. Mij schijnt dat het belangrijk is dat je in jezelf het besef van eenheid zo sterk ondergaat, dat je die eenheid met al zijn strijd, tegenstellingen en moeilijkheden voortdurend vanuit jezelf blijft erkennen en waarmaakt.

De zin van het leven is misschien wel, dat je hierdoor ertoe kunt komen eindelijk eens werkelijk te leven. En je begint pas werkelijk te leven wanneer je eigen belangrijkheid uit het oog gaat verliezen en niet meer gelooft in de uitzonderlijkheid van je eigen wezen, maar gelijktijdig de rijkheid van schakeringen, vorm enzovoort in elke fase van bestaan ook voor jezelf gaat aanvaarden als de kostbaarheid die leven heet.

Een wijze heeft eens gezegd: het leven is als een edelsteen, in vele facetten geslepen, maar juist daardoor in staat het goddelijke licht te weerkaatsen met een levendige schoonheid die zonder al deze facetten niet mogelijk zou zijn. Wij zijn misschien wel een enkel facet van het leven. Maar dan altijd nog een facet van een steen die in zich een blijvend geheel is. Pas wanneer wij de eenheid van de steen, die leven heet, aanvaard hebben, zullen ook wij, facetten, bewust deelhebben aan het flonkerende spel van een goddelijke waarheid die zich in een schepping voortdurend opnieuw openbaart.

En daarbij wil ik het dan laten. Hebt u commentaar?

Vraag: Heeft de stelling 'gij zult anderen geen schade doen', de waarde van een regel in uw denken, wanneer wij toch naar regels zouden willen zoeken?

Antwoord: Tja. Dan krijg je weer een regel die slechts als regel aanvaardbaar is, wanneer je de uitzonderingen daarop eerst gaat stipuleren. Stelt men: 'Gij zult anderen niet bewust schaden', zo stelt men dat u dient te voorkomen dat uw gedrag of wijze van leven aan anderen werkelijke schade berokkent. Maar op het ogenblik dat anderen op u trachten in te werken, kan er een botsing van stellingen en belangen plaatsvinden. En als je dan zegt: 'ik mag de ander geen schade berokkenen', moet je jezelf onder de wals van een grootst gemene deler laten vermorzelen. Want zoals u weet is de middelmatigheid de alles verpletterende stoomwals, waarmee de wereld van heden genormd wordt. En juist in dergelijke gevallen moet je je volgens mij toch ook weten te verzetten, zelfs al schaad je een ander daardoor in zijn overtuiging of zelfs belangen. Je kunt vaak een ander schaden, in wat hij ziet als zijn belangen, alleen maar door jezelf te zijn. Maar wanneer je iemand wilt schaden en in zijn persoonlijkheid wilt aantasten, zonder dat er sprake is van een directe aantasting - niet bedreiging maar aantasting - van je eigen bestaanswaarden in eigen leven, is de door u gestelde regel natuurlijk wel juist. Want in dit geval kan men waarlijk, zonder uitzondering of voorbehoud stellen: Gij zult anderen niet schaden. Maar dat geldt dan alleen in het omschreven geval. U ziet dus, hoe moeilijk het is om een 'doe niet ...' juist te formuleren.

Vraag: Er zijn mensen, die zeer pertinent zeggen: Na de dood is er niets.

Antwoord: Ja. Ik heb het hen ook wel eens horen zeggen. Dan verheug ik mij, want ik denk dan aan de gekke snoeten die zij zullen trekken wanneer zij bij ons terecht komen.

Maar ook hier weer trachten mensen iets te ontkennen zonder met indices rekening te houden. Volgens mij vloeit deze houding voort uit menselijke verwaandheid. U zult mij deze uitspraak willen vergeven, daar ik hier spreek vanuit mijn geestelijk en persoonlijk standpunt. In feite zegt een dergelijke mens: Ik heb kennis, kunde, wetenschap. Ik heb een systeem van denken. Ik onderzoek alles volgens dit systeem. Wat daarbuiten valt, onderzoek ik niet. Dankzij dit systeem erken ik niets, wat zou wijzen op een mogelijk bestaan na de dood. Indien men zou zeggen: 'volgens mijn onderzoek is er geen enkel bewijs voor een leven na de dood', zou kan ik er vrede mee hebben. Maar men mag de zaak niet als absolute zekerheid stellen, omdat er ook geen enkel overtuigend en deugdelijk bewijs door de mens is te brengen dat het bestaan na de dood er niet zou zijn. Een werkelijk eerlijk onderzoeker, die waarlijk wetenschappelijk denkt, zal waarschijnlijk zeggen: Een bewijs voor het leven na de dood bestaat niet. Maar er zijn voldoende indices - feiten die nog niet door correlatie samengevat zijn tot een werkelijk eenvoudig te onderzoeken en overwegen terrein, of een bewijs kunnen zijn - die duidelijk maken dat er heel wat verschijnselen zijn, die wijzen dat er iets, wat niet nader te definiëren valt op dit ogenblik, moet bestaan. Er zijn zelfs aanwijzingen te vinden dat de persoonlijkheid van een mens of iets, wat daarvoor door gaat, enige tijd na de stoffelijke dood van die mens zich nog kan manifesteren.

Want wie werkelijk nuchter en verantwoord wil spreken, mag zeker deze zijde van de zaak niet zonder meer ter zijde stellen en met 'nonsens, zelfsuggestie' en dergelijke afdoen. Als wetenschappelijk denker kun je nooit zeggen: 'Ik weet dat er een leven na de dood is'. Dat kun je alleen als gelovige zeggen, al dan niet mede aan de hand van persoonlijke ervaringen. Maar als een eerlijk wetenschappelijk denker moet je volgens mij ook zeggen: 'Er zijn vele indices, dat er iets bestaat, wat buiten onze wetenschappelijke kennis en mogelijkheden valt op het ogenblik en mogelijk met een voortbestaan in verband zou kunnen staan. Ik ben geneigd aan te nemen - of te verwerpen - dat dit een persoonlijk voortbestaan aanvaardbaar maakt.'

Bovendien: wanneer het erop aan komt, staan degenen die niet in een leven na de dood geloven er bij een aankomst aan onze zijde niet beroerder voor dan degenen, die overtuigd waren dat voor hun ontvangst een jubelend engelenkoor klaar zou staan, of misschien in hun diepste wezen verwachten dat aan hun sterfbed een duivel compleet met toastvork klaar zal staan om van hun arme ziel onmiddellijk een saté diabolique te maken. Want ook dergelijke mensen lijden vanuit ons standpunt aan een waanvoorstelling. Het is voor mij vreemd dat al deze typen, die niet geneigd zijn feiten te aanvaarden, maar van hun stellingen uit blijven gaan, grote moeilijkheden ervaren kort na de overgang. Voor hen is het eenvoudigweg niet aanvaardbaar dat de zaken anders zijn dan zij immer gesteld hebben.

En u moogt hierbij niet vergeten, dat bij ons gedachten veel sterker je mogelijkheden en zelfs werkelijkheid bepalen dan bij u. De mens, die stelt dat er geen leven na de dood is, concludeert dan, - volgens zijn stellingen geheel redelijk -: Ik besta nog, dus leef ik. Ik ben dus niet dood. Maar waar ben ik terecht gekomen? Daarbij let hij niet op de omgeving, de mogelijke contacten, maar zoekt zo snel mogelijk zijn vroegere bestaan terug te vinden. Hij begint een dooltocht die nooit tot het begeerde doel kan voeren omdat de materiële wereld verlaten werd en eerst wanneer je de waarden van je nieuwe geestelijke wereld hebt leren aanvaarden, slechts dan weer de mogelijkheid bestaat die stoffelijke wereld opnieuw te benaderen.

Degene die engelen of duivelen verwacht, staat te wachten op iets, wat er niet is - althans niet, zoals hij zich dit voorstelt. Het gevolg is dat hij zich terugtrekt van alle contacten die in een geestelijke wereld de werkelijkheid vormen. Ook dit geeft conflicten en vaak grote problemen. Ik ben niet zo goed in het beschrijven van dergelijke situaties, als een van mijn vrienden die in vaak de meest onmogelijke vermommingen dergelijke eenzijdig gerichte persoonlijkheden zoekt te benaderen om hen te bewegen hem te volgen in de richting van het werkelijke geestelijke

bestaan. Maar wel kan ik u zeggen dat ik medelijden heb en toch vaak over de onmogelijke reacties kan lachen wanneer ik dergelijke mensen zie overgaan.

Wanneer u overgaat met het denkbeeld: 'alles is mogelijk, want ik weet niets zeker', hoeft u op aarde verder niets te geloven. U staat er dan goed voor, omdat u bereid bent alle nieuwe feiten of hetgeen wat daarop gelijk, te aanvaarden, na te gaan en zo mogelijk op hun merites te testen.

Vraag: Er zijn mensen die ervaringen hebben die absoluut wijzen op vorige levens.

Spreeker: Zij wijzen erop, maar zijn zelden van zodanige aard dat je voor anderen of zelfs voor jezelf een overtuigend bewijs kunt leveren. Er zijn echter wel gevallen bewezen. De R.S.P.R. heeft naar ik meen rond 20 gevallen verzameld die als een bewijs zouden kunnen gelden. De meesten daarvan stammen uit India, maar enigen ook uit Engeland en Schotland. Ik geloof echter niet dat dit alles op zich zo belangrijk is. U hebt vroeger bestaan, ik heb vroeger als mens op de wereld geleefd. De kans is er, dat ook ik nog eens een stoffelijk bestaan zal moeten proberen, zij het in menselijke vorm of op een andere wijze.

Vraag: Maar dat betekent toch dat er een voortbestaan is, al wil men dit vaak niet geloven....

Antwoord: Waarmede wij weer eens stuiten op een van die typisch menselijke moeilijkheden. Het is volgens mij niet de zin van het leven, anderen er van de overtuigen, dat wat voor jou persoonlijk een waarheid is, ook voor hen en zonder uitzondering van toepassing zal zijn. Je kunt mij dunkt beter zeggen: ik heb mijn waarheid en anderen hebben hun persoonlijke waarheid eveneens. Je moet niet proberen een ander te overtuigen. Indien een ander met ervaringen komt en een discussie ontstaat, kunt u natuurlijk wel uw eigen ervaringen eveneens op de voorgrond brengen. Misschien bereikt u dan een gezamenlijke conclusie die voor beiden aanvaardbaar is en een wat beter begrip mogelijk maakt voor bepaalde facetten van de eigen persoonlijkheid.

Nog een kleine waarschuwing: De meeste mensen denken misschien wel terug aan vroegere levens, maar zij realiseren zich niet dat zij de uitdrukkingen, termen en beelden voor een groot deel ontleen aan historie, romans en dergelijke die zij in dit laatste leven hebben leren kennen. U weet misschien dat bijvoorbeeld Napoleon op het ogenblik ruim 1700 incarnaties heeft rondlopen alleen in Frankrijk. En toch was hij werkelijk niet in die mate een gespleten persoonlijkheid. Het aantal Cleopatra's, dat als reïncarnatie op het ogenblik op de wereld rond heet te draven is nog veel groter. Het is in ieder geval eigenaardig dat het merendeel van de incarnatieherinneringen vroegere personen van gewicht op grote reputatie in deze dagen betreft. Juist dergelijke dingen maken het moeilijk alle incarnatieherinneringen zelfs maar als mogelijkheid te aanvaarden. Er bestaan incarnatieherinneringen die, wat bepaalde details of feiten betreft, inderdaad geheel juist zijn. Maar zelfs dan heb je als mens naar ik meen maar zelden een enigszins juist beeld van de persoonlijkheid die je vroeger in de stof geweest bent. Daarmede zou men rekening moeten houden.

Daarom zou men moeten zeggen: dit verleden is niet zo belangrijk. Het heeft mij gevormd tot hetgeen ik nu ben. Indien ik hetgeen ik nu ben, groter kan maken, mijn besef uit kan breiden, heb ik daarmede alles gedaan, wat van belang is. Hoe het in vroegere levens precies was, zal ik mij mogelijk dan later wel herinneren. Nu moet ik eerst leven. En de zin van het leven is niet: mij bezighouden met wat is geweest of met wat zou komen, doch volledig op te gaan in, en geheel te beseffen, wat nu is. U moogt rustig met mij van mening verschillen. Wij zijn daar heus niet boos over. Maar ik heb bovenal geprobeerd u een redelijke visie te geven op deze dingen. Voor wij ons druk gaan maken over reïncarnatie - waaraan trouwens in een cursus nog een avond gewijd zal worden naar, ik meen - is maar een verschijnsel. De zin van het leven is het vinden van een onbegrensdheid, een komen van een nauw begrensd en omschreven Ik naar een denkend deel zijn van een onbegrensd geheel.

Dit lijkt mij wel de meest juiste omschrijving van de zin van het leven en besluit daarom hiermede tevens ons onderwerp.

Ik dank u voor uw aandacht en wens u een aangename pauze.

Goedenavond.

Het goddelijke licht (esoterie)

Goedenavond, vrienden.

Nu moet ik in deze tweede helft van de bijeenkomst proberen vele dingen te zeggen, die een geestelijke waarde of betekenis hebben. Wat jammer is, want daardoor zal ik vele dingen, die ik graag zou willen zeggen, misschien niet zeggen. Ik zou u bijvoorbeeld er wel eens op willen wijzen dat er maar weinig verschil op sommige punten is tussen een jong kind en een dronkaard. Weet u waarom? Beiden zijn dol op vloeibare voeding. Maar ja, dat is niet geestelijk.

Ik zal dus moeten zoeken naar diepere wijsheid. Maar hoe? Moet ik misschien iets gaan zeggen over bijvoorbeeld het Goddelijke Licht? Ik meen dat degene die zelf meent een licht te zijn vaak pretendeert het Goddelijke Licht te kennen. Maar hij die werkelijk enig licht heeft gezien, begrijpt dat het Goddelijke Licht een licht is dat ligt buiten alle begrip zelfs voor degene die zelf reeds enigszins in het Licht is.

Dan ben ik weer klaar met het onderwerp en moet een volgens punt zoeken. Mijn voorganger heeft het bijvoorbeeld over de zin van het leven gehad. Er is hierover natuurlijk veel te zeggen. Maar als je het mij vraagt, is er ook nog de vraag waar je zin in hebt in het leven. Dat lijkt mij even belangrijk. Want als je het in het leven naar je zin hebt, voel je al snel dat je leven ook zinrijk is. Maar wanneer je de zin van het leven voornamelijk in zinnelijkheden zoekt, zou het spel der zinnen wel eens tot onzinnigheden kunnen voeren, waardoor op de duur zowel inzicht als levensvreugde geschaad kunnen worden.

Ja, op de duur. En laat ons eerlijk zijn: het leven is duur en het wordt steeds duurder, ook wat innerlijke waarden betreft. Dat is een kwestie van inflatie. Van geestelijke inflatie, wel te verstaan.

Want wanneer alle mensen half zo verstandig waren als zij pretenderen te zijn, en half zo fatsoenlijk als zij hopen dat hun burens zullen zijn, zou er sprake zijn van een vaste geestelijke inhoud die in het gedrag weerspiegeld wordt. Dan zouden geen inflatoire tendenzen het menselijke gedrag en de menselijke verhoudingen kunnen ontregelen. Indien je althans aanneemt dat je menselijke toestanden kunt ontregelen. Want soms heb ik het gevoel dat een toestand die ontregeld wordt, eerst waarlijk menselijk wordt.

Maar is dat geestelijk genoeg opgemerkt? Misschien zou ik het meer moeten zoeken in de richting van de wijsheid. Maar wat is wijsheid? Heel wat mensen beschouwen zich als wijze mannen en wanneer je de onwijsheden ziet die zij uitkramen, kom je tot de conclusie dat een mens waarschijnlijk eerst wijs genoemd mag worden, wanneer hij zich onwijs gedraagt. Een werkelijke wijsheid lijkt mij overigens iets wat zozeer in woorden alswel in gedragingen tot uiting komt. In dat geval zou je kunnen zeggen: een mens is eerst wijs wanneer hij leert achter het uiterlijk der dingen iets van het wezen daarvan te erkennen. Erkende wijsheden zijn vaak zaken die indrukwekkend zijn tot je achter de schermen gaat kijken. Dan vallen zij tegen. Wat begrijpelijk is, want de menselijke wereld is voor een groot deel een wereld van schone schijn. Maar achter alle schone schijn ligt de werkelijkheid. En de werkelijkheid van de mens is juist dat hij altijd weer probeert meer te lijken dan hij is. En juist omdat hij meer probeert te zijn dan hij is, is hij minder dan hij in wezen zou kunnen zijn.

Geestelijk gezien is het zo dat, wanneer je van een mens alles wat uiterlijk is, wegneemt, wat overblijft, meestal edel en belangrijk is. De ellende is alleen maar dat de verpakking waarin de mens zich - ook mentaal - pleegt te hullen, veelal voor hem een te zware last vormt. Het gevolg is, dat hij niet weet te drijven in het Licht van de Goddelijke Werkelijkheid, maar zinkt naar de

troebele diepten van eigenwaan. Wat ons brengt bij de vraag, wat waan dan wel is. Waan is een illusie. Een illusie is een waanvoorstelling. En hoe kom je aan een waanvoorstelling? Doodgewoon: Je bent verwaand genoeg om aan te nemen dat de werkelijkheid niet voldoende is en daarom geef je een voorstelling aan jezelf en de wereld rond je die niet strookt met de feiten die je omtrent jezelf en de wereld rond je kent. Zo kom je tot waanvoorstellingen die, al dragen zij vaak enkele voor het ik-besef aangename punten in zich, dingen voorspiegelen die nooit waar kunnen worden. Wat dan weer een illusie genoemd wordt.

Een stapje verder en wij komen bij het begrip zelferkenning. Vreemd hierbij is wel, dat degenen die beweren aan zelferkenning te werken, over het algemeen heel goed de waarheid menen te weten over anderen. En hoe meer zij zich bezighouden met de waarheid over anderen, hoe minder zij er toe komen om aan een werkelijk erkennen van het eigen wezen nog iets te doen. De reden is mogelijk dat zij bang zijn te veel op de anderen te lijken, maar het feit blijft bestaan. Maar achter alle schijn, alle waan en illusie ligt voor ons steeds weer ons eigen wezen. En ons wezen heeft kennelijk een grote behoefte aan geborgenheid. Die geborgenheid komt voort uit het feit dat wij deel zijn van een geheel en die band wel ergens aanvoelen, maar die eenheid nog niet bewust beleven, zodat wij ons blootgesteld gevoelen aan gevaren die voor ons wezen als afzonderlijke eenheid te groot zijn. Er zullen natuurlijk wel mensen zijn die beweren dat de behoefte aan geborgenheid voortkomt uit herinneringen aan de prenatale periode. Maar dat zijn de mensen die zelfs op je 65e jaar je slaaphouding daaruit eveneens verklaren. Ik heb trouwens gehoord dat de ware meerderjarigheid in uw dagen eerst met 65 begint, want dan krijg je pas je over-jarigen paspoort voor cultuur tegen gereduceerde prijzen, omdat men vreest die voor de volle mep toch niet meer aan je kwijt te kunnen.

Een mens die werkelijk in zichzelf de waarheid zoekt zou moeten beginnen te erkennen dat alles, wat hij aan anderen toeschrijft, ook voor hem bekend moet zijn. Wanneer je dus veel weet over de zondigheid van anderen, pleit dat niet bepaald voor je deugd. Zo zijn er mensen die precies schijnen te weten wat de toorn Gods is, waardoor die wordt opgewekt en wat de gevolgen daarvan zijn. Zij weten je alle monsters van de onderwereld te beschrijven en elke classificatie van martelingen voor zonden op te sommen - al meen ik dat veel hiervan door hen ontleend zal zijn aan een werk van Dante Alleghieri. Ik vraag mij af waarom dergelijke mensen beweren dat God goed en rechtvaardig is en dan onmiddellijk beginnen te spreken over de hel. Volgens mij bewijst dit, dat zij ten minste van God weinig afweten.

Maar laat ons niet te hard roepen, want als het erop aan komt zijn wij precies zo: Wij weten precies wat er fout is in het gedrag van anderen. Wij gaan daarin maar al te vaak zozeer op, dat wij geen tijd overhouden om ons bewust te worden van onze eigen fouten. En toch: aan de fouten van anderen verander je over het algemeen niet veel, zodat het verstandiger zou zijn op onze eigen fouten te letten en wat tijd aan de verbetering daarvan te besteden. Nu ja, een Nederlander besteedt niet graag, of hij moet er zeker van zijn de volle waarde en méér terug te krijgen. Vroeger werden vele kinderen zelfs uitbesteed. Mij hebben zij nooit uitbesteed, want aan mij was dat niet besteed, dachten zij. Maar daardoor kan ik dan ook de laatste tijd mijn grieven en grollen over de mensen uitstorten, zelfs in verschillende talen soms. Wat lastig kan zijn. Wanneer ik mij in mijn betoogtrant vast zou houden aan de essentiële punten, zou ik waarschijnlijk wel in elke taal duidelijk kunnen zijn. Maar hoe vertel je nu aan, zeg... een gezelschap, in Californië, in goed en breed Amerikaans Engels, dat het je grootste trots is aan een boer veters voor zijn zondagse klompen te hebben verkocht? Dat kan een heel probleem zijn. En toch is dit voor mij ergens belangrijk: het is de uitdrukking van mijn leven, van een bepaalde tijd in een bepaalde periode. Ik zit overigens niet bepaald alleen in dat schuitje. Overal ontdek ik dat anderen die essentiële zaken omtrent hun leven en denken weer willen geven, met soortgelijke moeilijkheden worstelen. Het is, alsof zij dan opeens een andere taal moeten spreken.

Ook u zult vaak de dingen niet werkelijk verstaan en denken: komt die en die nu alweer met hetzelfde oude zemelverhaal aanzetten? En toch zou u, met veel moeite en luisteren, wel eens

tot de conclusie kunnen komen dat juist dit verhaal belangrijk is om hen te kunnen begrijpen, daar het een belangrijk deel van hun denken en persoonlijkheid weergeeft. Maar als het om dergelijke dingen gaat loop je maar al te vaak vast in de feiten en ontstaat er een soort taalverwarring. Volgens de bijbel heeft een dergelijke taalverwarring in het verleden de mensen al eens geteisterd. In die dagen waren zij bezig een soort van Uno op te trekken in Babylon. Het gebouw moest natuurlijk hoog zijn en werd daarom de toren van Babylon genoemd. Toen de belangrijke mensen met elkaar begonnen te spreken werd het meteen een taalverwarring.

Ook in uw dagen kun je iets dergelijk bemerken: De mensen spreken in de Uno bijvoorbeeld met elkaar over democratie. Maar de kans is groot dat, wanneer 50 verschillende sprekers dit woord gebruiken, zij allen werkelijk iets geheel anders daarmee bedoelen. Nederlandse democratie, Spaanse democratie, Russische democratie enzovoort enzovoort zijn telkens een woord voor iets geheel anders. Er zijn op het ogenblik zoveel verschillende democratieën dat de zin van het woord democratie al geheel teloor is gegaan. Ik vermoed dat in het verleden de taalverwarring op een soortgelijke wijze op gang is gekomen. Mensen gebruiken een bepaald woord en denken dat dit door een ander geheel begrepen zal worden, zonder daarbij te beseffen dat voor de ander de inhoud van dat woord voornamelijk bepaald zal worden door zijn eigen wijze van denken en leven. Iets dergelijks zou ook wel eens aansprakelijk kunnen zijn voor de moeilijkheden die wij ondervinden bij het erkennen van de werkelijkheid. Want de meeste mensen weten precies wat waar is. Ze hebben het zelf gelezen en bovendien is alles door wijzieren voorbestemd. Tot de tijd komt waarop het beslist een ware en voorbestemde waarheid moet gaan worden. Dan blijken de zaken opeens niet meer te kloppen en stelt men zich tevreden met de verzekering dat de voorbestemde waarheid wel met een volgende bestelling zal komen.

Het ergste wordt de verwarring wanneer wij met godsdienstige en andere leerstellingen te maken krijgen. Neem als voorbeeld de liefde Gods. De een meent zeker te weten dat dit is wat hij zal ervaren omdat hij anders is dan anderen. Een andere beschouwt de goddelijke liefde eerder als een soort algemene vergevingsgezindheid, waardoor alle goddelijke rechtvaardigheid zal worden uitgeschakeld, terwijl een derde meent dat de goddelijke liefde datgene is wat als pleister op de wonden wordt geplakt die de goddelijke rechtvaardigheid geslagen heeft.

Het is ontzettend moeilijk te begrijpen wat een ander werkelijk bedoelt. Hebt u niet ervaren hoe moeilijk het is te begrijpen wat ik eigenlijk zeg? Want indien u allen hebt begrepen wat ik tot nu toe heb gezegd, dan valt het mij werkelijk van u mee dat u hier nog zit. Ik heb getracht naar beste weten de waarheid te spreken. Maar waarheid is een feit zonder interpretatie. Op het ogenblik dat ik mijn waarheid voor mijzelf heb vastgesteld, is het al niet meer DE waarheid. Het is een geïnterpreteerd feit geworden. En wanneer ik eerlijk probeer te zijn, moet ik toegeven, dat de belangrijkheid van mijn waarheid in vele gevallen voor mij schuilt in de interpretatie en niet in het feit zelf. Wanneer iemand u dus spreekt over dé waarheid, kunt u wel aannemen dat hij in wezen spreekt over zijn eigen interpretatie van feiten. Wanneer de mensen bij dit alles nu nog op de feiten zouden letten, zou de zaak half zo erg zijn. Maar zij letten meestal minder op de feiten dan op de interpretatie daarvan. Dat gaat dan door tot er een nieuw, maar niet verwacht feit ontstaat als gevolg van een geïnterpreteerd feit. Dan schrikken de mensen even wakker, zoals bijvoorbeeld bij het opeens zeer hinderlijk worden van smog. Dan roept eenieder tot een snel en vast ingrijpen op, opdat men zich zo snel mogelijk weer zal kunnen concentreren op de werkelijkheid, waarmee zij hun oude visie op de feiten bedoelen.

Voor ons allen, voor mij, voor u, voor eenieder, is het belangrijk, dat zij terugkeren tot een meer objectieve waarheid en daarnaast weer naar een grotere verstaanbaarheid. Het is belangrijk, dat wij onze gevoelens van belangrijkheid en kleine vooroordelen opzij leren zetten, wanneer het bijvoorbeeld gaat om de waardering van iets. Je kunt natuurlijk van mening verschillen omtrent de betekenis van een feit, wanneer je daarbij toegeeft dat het gaat om een persoonlijk, niet om een algemeen geldend oordeel. Wanneer de boer dankbaar is voor regen en de burger erop scheldt, hebben zij beiden ergens gelijk vanuit hun eigen standpunt. Het is goed dit te beseffen en dwaas te gaan strijden, omdat de ander niet bereid is jouw waardering over te

nemen. Zelfs wanneer het innerlijke strijdigheden betreft, blijkt vaak dat deze niets met feiten of daden te maken hebben, maar met de bijvoegsels waarmee wij vanuit een bepaald standpunt het feit voor onszelf waarderen. Misschien zou het ook ten aanzien van je eigen strijdigheden en problemen heel goed kunnen zijn, je eerst eens af te vragen wat de werkelijke feiten zijn, voor je je gaat afvragen of iets nu wel of niet juist zal zijn. Eerst de feiten, dan pas de interpretaties. Dan kom je weer eens een stapje verder. Waaruit alweer blijkt dat, hoe je ook doordraaft, je altijd weer terecht komt bij iets wat geestelijk belangrijk is.

Ofschoon het gek is dat de meeste mensen een geest beschouwen als iets wat maar half werkelijk is. Voor sommige mensen is een geest eigenlijk een soort doorschijnend hemd met vage vormen gevuld en rondzwevende zonder zich aan deuren te storen. Voor andere mensen is de geest een diepzinnigheid die ergens in de overigens ruwe, maar meestal goed gemaquilleerde kern van de mens verbogen zit en er eens uit zal komen, zonder dat men precies weet wat het nu eigenlijk is. Maar er zijn ook mensen die de geest zien als het antwoord op alle vragen. Nou vraag ik je... een antwoord op alle vragen? Wanneer je weet dat een idioot al meer kan vragen dan 20 professoren kunnen beantwoorden, kun je wel nagaan, wat een paar miljard mensen aan vreemde dingen kunnen vragen. Daar kan geen geest ooit tegenop.

De geest is zelfs niet 'iets, waaruit de waarheid komt'. Het beste zou je nog kunnen zeggen: de geest is een mens, die leeft achter de spiegel. Want wanneer je als mens de leringen en gedachten van een geest aanhoort, kijk je ergens in een spiegel. Want in wat de geest zegt, vind je dan jezelf terug. Mogelijk ben ik meer een lachspiegel voor u. Ik weet het niet precies. Maar zeker is, dat ook ik u niets anders kan zeggen of tonen dan wat er reeds in u leeft. Wat ik ook zeg, voor u blijft er altijd een eigen betekenis bestaan. Ik, als geest, kan dus hoogstens proberen mijn zelfkennis wat te vergroten door te kijken hoe de mensen naar mij kijken: aan uw reacties leer ik misschien mijzelf juist inschatten. En dat betekent voor mij een weg naar een hoger geestelijk bewustzijn.

Wat is overigens geestelijke bewustzijn? Sommige mensen schijnen geestelijk bewustzijn te beschouwen als een soort stoffelijke bewusteloosheid. Want mensen denken vaak dat geestelijke bewustwording een soort toestand is, zoiets als de ogen dichtdoen en snurken, omdat je in geestelijke overpeinzingen bent verzonken.

Ik zou zeggen dat geestelijke bewustwording eerder een proces of een deel van een proces is, dan een toestand. Een proces, waarbij je zoveel leert, dat je in jezelf met jezelf vrede kunt sluiten. De basis van geestelijke bewustwording zie ik dan ook niet als iets wat je kunt leren, maar eerder als een gevolg van het wegvallen van strijdigheden in jezelf. Ergens staat geschreven dat een huis dat tegen zichzelf verdeeld is, zal vallen. Een mens die in zichzelf verdeeld is en blijft, kan nooit verder komen. Hij bereikt hoogstens nog iets in de ogen van andere mensen. En dergelijke mensen verliezen dan vaak alle innerlijke vrede en rust door hun pogingen om iets, wat zij in de ogen van anderen bereikt hebben, zo lang mogelijk te continueren. Waaruit wel blijkt dat zij bereid zijn alles te geven om uiterlijkheden te kunnen voortzetten, zelfs hun innerlijke vrede en ik-besef.

Zelfbesef, geestelijke bewustwording voeren tot innerlijke vrede. De meeste mensen schijnen te denken dat dit betekent dat je met jezelf tevreden moet zijn. Maar iemand die alleen maar met zichzelf tevreden is, heeft vaak gebrek aan innerlijke vrede, zodat hij de ontevredenheden, die hij in zichzelf kent, in wezen niet oplost, maar alleen van zich af in de wereld projecteert. Hebt u wel eens iemand ontmoet die met zichzelf zo tevreden was? En wat deed hij? Natuurlijk: de gehele wereld bekritisieren en van alles de schuld geven. Waarom? Door voortdurend duidelijk te maken, hoe slecht eenieder en alles wel is, poogt hij waar te maken, dat hij werkelijk redenen heeft om met en over zichzelf tevreden te zijn. Wanneer je te maken hebt met iemand die innerlijke vrede kent, heb je te maken met iemand die niet bepaald met zichzelf en al het andere tevreden zal zijn, maar die niet bang is voor de moeilijkheden en

problemen in de wereld en in zich; iemand die de moed heeft zijn verantwoordelijkheden onder ogen te zien en er iets aan te doen.

Iemand heeft eens gezegd: een mens met innerlijke vrede is iemand die in het diepste duister altijd nog een vonkje licht weet te vinden. Wanneer je iemand ontmoet die tegen alle schokken kan, die niet zo overal kritiek op heeft, maar die wel altijd bereid is aan te pakken zonder klagen, of het stellen van eisen, dan heb je te maken met iemand die in zich een evenwicht gevonden heeft, waardoor hij de wereld niet meer als schuldige voor zijn fouten of bliksemafleider voor zijn tekortkomingen nodig heeft.

Dit geldt overigens niet alleen voor de enkele mens. Zegt men niet dat het gevaar voor oorlog het grootste wordt, wanneer landen interne moeilijkheden ondervinden en de zo ontstane spanningen ergens op moeten laten afreageren? Ook de staatsman durft niet te zeggen dat hij fouten heeft gemaakt, of dat zijn leerstellingen niet deugen. Wanneer er dus iets misgaat, zoekt hij met alle middelen het onbehagen van de burgers op anderen te richten. Menige staatsman heeft zich door de zo opgeroepen mentaliteit in den lande gedwongen gezien de anderen op hun kop te slaan, al stelt hij het wat anders. En verliest zo een staatsman en wordt hij ter verantwoording geroepen, dan zou hij liefst nog uitroepen: het is allemaal de schuld van de anderen want die hebben teruggevochten. Wanneer wij geestelijk verder willen komen, moeten wij wel oppassen dat wij bij onze mislukkingen niet op een soortgelijke wijze redeneren.

Ten laatste het volgende: Voor mij mag je het vaderland, het moederland, de waarheid, het al, liefhebben zoveel je wilt, maar je moogt nooit vergeten dat die dingen voor jou niet meer zullen bestaan wanneer je er niet bent. Het bestaan van de dingen en hun belangrijkheid ontstaat voor ons eerst, wanneer wij ze waarnemen en houdt op te bestaan voor ons, wanneer de mogelijkheid tot waarnemen en ondergaan verdwijnt. Een dichter heeft een dergelijk denkbeeld eens neergeschreven, een gedachte die ik werkelijk juist en mooi heb gevonden, ook al geloofde hij niet in een leven na de dood. Hij schreef ongeveer: God, wanneer ik eens mijn ogen sluit, mijn wezen wordt gedooft, zo dooft ook gij met mij. Zoals de sterren niet bestaan, wanneer ik ze niet meer zie en elk geluid verstomt, wat ik niet kan verstaan. Wanneer ik sterf, o God, zo sterft ook gij met mij...

De mensen vonden het onjuist en meenden dat de man zichzelf overschatte, want als hij doodging zou God voor hen en alles nog steeds bestaan. Maar de dichter meende dat hij daarvan niets meer af zou weten, dus 'wanneer ik sterf bestaat ook God voor mij niet meer'.

Ik zou dit in een andere zin willen parafraseren: Wanneer er kwaad is, maar je ziet het niet meer, is er voor jou geen kwaad meer. Wanneer er iets goed is en je kunt het niet meer beseffen, bestaat het voor jou niet. Of om het nog eens anders te zeggen: wanneer het voor jou niet meer bestaat, niet kenbaar is, niet werkelijk meer kan zijn, wat voor belang heeft het dan nog voor jou, je leven, je bewustwording, wat er wel of niet gebeurt?

Een mens moet volgens mij consequent zijn. Wanneer je meent, dat dood dood is, ben je een dwaas wanneer je je nog inspant om iets te bereiken wat langer zal duren dan jezelf, of zelfs op de oude dag nog allerhande kennis probeert te verwerven. Als u wilt voortleven in de herinnering van het nageslacht maakt u zich vergeefs druk. Kijk maar eens wat er in de geschiedenisboekjes staat. Die staan vol van generaals, koningen en dergelijke, maar zij blijven namen. De mens, die zij waren, is al snel vergeten. En waar vindt u een herinnering aan Jan Boezeroen, die altijd zo braaf en netjes was? Die is na een paar jaren al vergeten. Een goed mens wordt zo vergeten, waar of niet?

Wat je doet, moet ook zin hebben, zeker wanneer je iets doet voor later. Dus u moet naar innerlijke vrede streven, wanneer u gelooft in een mogelijkheid van voortbestaan na de dood. Anders is het de moeite niet waard. Maar er is een leven na de dood. Indien u dit gelooft, neem dan een raad aan: Je zult alle hulpmiddelen, waardoor je de schijn op aarde op kunt houden, achter moeten laten, tot je geld en de secretaresse toe. In de wereld van de geest kun je alleen leven in het Licht, wanneer je je werkelijke wezen tot uiting durft laten komen. Daarom lijkt het

mij het verstandigste daaraan zoveel mogelijk te doen. En het beste begin is steeds weer: zoek naar innerlijke vrede.

Nu nog een korte definitie.

Euromast: een phallisch symbool met een wentellift in top.

Torenklok: geluidshinder, veroorzaakt door vroomheid.

De keizer van Japan: de meest onschuldige oorlogsmisdadiger, die hier ooit onofficieel officieel ontvangen is.

Brevier: samenstel van gebeden die gelezen moeten worden, maar door degenen die ze lezen zo weinig begrepen worden dat het in feite geen gebed meer is, daar zij die tijd beter aan daden van naastenliefde zouden kunnen besteden.

En hierbij moet ik het laten.

Goedenavond.

d.d. 8 oktober 1971